

Proiektua: LUUR, Nestor Basterretxearen
oroimenez

Egilea: Esnaola Agirre, Jon

LANAREN MEMORIA

JON ESNAOLA AGIRRE

LUUR

"Nestor Basterretxearen oroimenez"

Eusko Ikaskuntza-LABORAL Kutxa Gazte Saria aurkezten duen lan honek *LUUR* du izena. 2024 eta 2025 urteetan zehar konposatutako orkestra sinfonikoarentzako obra da. Sei hilabetez gogor lan egin ondoren, 76 interpreterentzat idatzitako eta hamar minutu inguruko iraupena duen pieza hau konposatu eta forma eman diot.

Oraindik argitaratu gabea, *LUUR* 2025eko udako denboraldian estreinatuko du Euskadiko Gazte Orkestrak (EGO), Unai Urrechoren zuzendaritzapean. Bira honetan, *LUUR* lana Donostia, Bilbo eta Gasteizko auditorioetan entzungo da, musika hau Euskadiko beste bi hirira eramanez.

Lan hau 2025eko udan kaleratuko da, eta talde sinfoniko honentzat bereziki pentsatuta dago. *LUUR*ek euskal folklorearen elementuak integratzen eta berrinterpretatzen ditu, ikuspegi abangoardista batetik. Bere helburua musika garaikidearen eta euskal folklorearen artean zubiak eraikitzea da, EGOk gazteak interpretazioaren bidez nahiz euskal publikoa berezkoa duten sonoritate hurbilduz, bi soinu-mundu horiek konbinatuz eta euskal folklorea ikuspegi abangoardista eta berriarekin eskainiz.

LANAREN INGURAN

LUUR obrak nire sorkuntzan inspirazio iturri izan diren ideia nagusiak biltzen ditu, orkestra sinfonikorako lan honetan laburbiltzen direnak. Lur "lurra" euskaraz, eta lan hau ia erritual bat da haren inguruan. Hala ere, ez zaitez zuzenean Lurra planetara mugatu, zapaldu, dantzatu, landatu eta suntsitzen dugun lurrera baizik. Hori dela eta, lan honek sonoritate ilun, ilun eta goibela du. Horrez gain, naturaren defentsarako eta babeserako kantu eta deia da. Hori dela eta, obra honek oinarri ekologista handia du.

Bestalde, etnomusikologia eta organologia izan dira nire ikasketetan zehar izan ditudan beste kezka musikal batzuk eta, beraz, inspirazio iturri handia konposizio berrietarako. Kultura eta ohiturekin etengabeko harremana duten etnia eta instrumentu ezberdinak ezagutzea, soinua eta musika ulertzeko ikusmolde eta sonoritate berrien iturri agortezina izan da. Pentsamendu horretatik obra ugari sortu dira, hala nola [Ortzi](#) (Bilboko Banda Sinfonikoak estreinatua Bilboko Euskalduna Jauregian), [Adara](#) (Cuarteto Iberiak estreinatua Madrilgo Zarzuela Antzokian), [Erro II](#), [Zeru Ametsetan](#), [Ahaide](#), [Batelarena](#), besteak beste.

[Lur](#), Lur edo Lure, berriz, gure hizkuntzarekin zerikusirik ez duen baina etnomusikologiarekin zerikusia duen beste signifinko bat dauka. Lur Erdi Aroko instrumentu eskandinaviarra da, brontzez egina eta Danimarkan aurkitu zuten batez ere. Lur-ek igortzen duen sonoritate horrek tronboiaren sonoritatearen antzekoa du. Hori dela eta, lan honetan zehar, haize-metal sekzioak eta, zehazki, tronboiek jotzen dituzten dei etengabeak entzun ditzakegu.

Azkenik, eskultura da nire beste kezka artistiko bat. Sorkuntzako urte hauetan zehar, Euskal Herriko eskultoreekin lotutako lan ugari egin ditut, batez ere Jorge Oteiza, Nestor Basterretxea eta Eduardo Chillidarengan inspiratuta. Chillidaren [Idazkien](#) irakurketetatik eta Quousque tandem...! Jorge Oteizaren [Gravitaciones](#), [Euskal Ahaide Kosmogonikoak](#), [Luz Oscura](#) eta Atauts, besteak beste.

Lur hitzarekin batera beste hitz bat agertu ohi da: *Ama*,. [Ama Lur](#) ("Madre Tierra") Nestor Basterretxea eskultoreak 1968an Jorge Oteiza eskultorearen laguntzaz egindako lan dokumentala izan zen. Dokumental honek euskal gizartearen eta kulturaren zati handi bat biltzen du, eta, bertan, [Argizagi-ederra](#) euskal kulturaren melodia folklorikoa eta antzeko doinuak ere entzun ahal izango ditugu. Zalantzarik gabe, melodia horren erreferentziak ere ikusi ahal izango ditugu lan honetan. Hori dela eta, lan honen haria melodia hau da.

Hala, lan honetan zehar, melodia hau orkestrako soinu-masan ezkutatuta egon arren, bi aldiz agertzen da, oroitzapen folkloriko eta bukolikoetan biziberrituta. Lehena, *txistulariak* imitatuz, gure musikan hainbesteko presentzia baitute, pandereta, danblina eta *ttun-ttuna* imitatzen dituzten hainbat perkusio instrumentu erabiltzeaz gain. Oraingo honetan, orkestrako hiru autoinek imitatuko dute (c. 95-111). Bigarren agerraldia bi oboetan da, *albokaren* instrumentua imitatuz melodia bera interpretatzen baitute (cc. 134-152).

Bestalde, doinu honek lotura estua du euskal kulturaren gurtza-objektu batekin, *argizaiolarekin*. Melodia hau objektu hau eskuetan eusten den bitartean abesten da. Objektu hau Nestor Basterretxeak irudikatzen du bere *Euskal Serie Kosmogonikoan*.

Nestor Basterretxea
Euskal Serie Kosmogonikoaren Argizaiola

Bestalde, dokumental honek emakume batek errezipatutako poema bat jasotzen du ([min. 53:50](#)):

Ama Lur

Zur, zu, ur, ura, go, gu...

Go, gu, ur, uregi...

Irudi, Eridi, Eskutari...

Zu, Lur, Urtziri, Eskutari, Eskutari!

Aran, Anari, Ixil, ibil, Urbil...

Igo, igon...

Une

Huts, Hutsune...

Hutsune, Hutsune, Hutsune...

Poema hau, dokumentalean bezala, *LUUR* obra sinfonikoan errezipatzen dute, hitz funtsezkoenak hartuz eta orkestran modu berean aurkeztuz, baina soinu masa handiagoarekin. Hau da, orkestra erdiak errezipatzen du, entzulearengan zirrara handia eraginez.

Nire sorkuntzak inboluzionatu dituzten ideien, konposatutako obren eta pentsamenduen konboluzio horiek guztiek osatzen, laburbiltzen eta ematen diote forma lan sinfoniko honi. Ikus daitekeenez, ikuspegi eta irakurketa anitz planteatzen ditu lan honek. Lan bat zenbat eta irekiagoa izan eta bere elementuak gehiago aztertu eta behatu, orduan eta ideia gehiago eta interpretazio gehiago iradokitzen ditu.

Horregatik guztiatik, eta *LUUR* obrak eskultorearen obrarekin partekatzen dituen konbultsio guztiengatik, lan honek Nestor Basterretxea eskultorearen finkarentzako omenaldia izan nahi du.

HELBURUAK

Lan sinfoniko honen helburu nagusia, musika sorkuntza berri baten bidez, gure kultura eta ondarearen elementuak zabaltzea da. Hau da, euskal folkloreko elementuak hartu, *Argizagi ederra* doinua kasu, eta eraldatuta itzuli konposizio berri batean. Helburua entzuleei gure musika itzultzea da, abangoardiako pentsamendu musikal batetik berrinterpretatua.

Nire sormen prozesuan ikuspegi bikoitza planteatzen dut: iraganera begiratzen dut, behatzen dut eta aurreko gizarte bateko elementuak lekualdatzen ditut etorkizunera proiektatzeko. Iragan musikala aztertzen dut, hau da, gure folklorea, gure instrumentuak, gure ohiturak eta dantzak. Euskal gizarteak duen material baliotsu hori jaso eta ikuspegi musikal berriak ematen dizkiot. Eraldatu egiten dut ikuspegi berri hau proposatzen duten artelan berriak sortzeko.

Folklorearen gure ohituren kristalizazioa da, eraldatzen ez den zerbait eta bere jatorrian izan zen bezala denboran irautea duena. Hori dela eta, gure musikak denboran zehar irauteko modu bakarra etengabe berpizten saiatzea da: birplanteatzea, eraldatzea eta gure egunetara eguneratzea. Beharrezkoa da folklorea tradizio bihurtzea: tradizio aldakorra, etengabe aldatzen ari dena eta gure ingurunearekin elkarreraginean dagoena.

Nire ustez, ideia hori orkestra sinfonikoaren bidez zabaltzea benetan eraginkorra izan daiteke, orkestra sinfoniko bat, hainbeste interpretatzaile eta halako soinu-masa duena, entzuteak sortzen duen inpaktua zuzena eta gorpuztuna baita.

(Dokumentu honek entzuteetarako estekak eta informazio garrantzitsua ditu)